

- ablativus, i m** narzędnik
- ablegatio, onis f** wysłanie, odesłanie, oddalenie
- ablego** 1. odesłać, oddalić
- abludo** 3. nie zgadzać się, zblądzić
- abluens, ntis** oczyszczający
- abluo, lui, lutum** 3. obmywać, zmywać, oczyścić, usunąć, uprzątnąć
- ablutio, onis f** kąpiel, oczyszczanie, obmywanie
- abnato** 1. odpływać
- abnegatio, onis f** wyparcie się
- abnego** 1. 1. odrzucić, odmawiać; 2. zapierać się, wypierać się; 3. nie pozwalać
- abnepos, potis m** praprawnuk
- abnormis, e** nieprawidłowy
- abnormitas, atis f** nieprawidłowość
- abnuo, nui, nuiturus** 3. 1. odmówić, zaprzeczyć, nie pozwalać; 2. gardzić; 3. przeczyć, zaprzeczać
- aboleo, evi, itum** 2. 1. zniszczyć, zburzyć, usunąć, uprzątnąć, oddalić, uchylić; 2. odebrać, anulować, umorzyć, unieważnić
- abolitio, onis f** 1. zniesienie, usunięcie, kasacja, umorzenie; 2. amnestia
- abominandus** 3 odrażający
- abominatio, onis f** obrzydzenie, wstręt
- abominor** 1. brzydzić się
- abortivus** 3 poroniony
- aborto** 1. poronić
- abortus, us m** poronienie
- abrado, si, sum** 3. ostrzyć, ogolić, urwać, wyłudzić
- abripio, ripui, reptum** 3. 1. porwać, powlec, zniknąć, ulotnić się; 2. uprowadzić, zrabować; 3. odciągnąć
- abrogatio, onis f** zniesienie prawa, odwoływanie
- abrogo** 1. 1. odebrać, odmówić; 2. oddalić, usunąć; 3. uchylić, znosić
- abrumpo, rupi, ruptum** 3. 1. oderwać, rozerwać; 2. przerwać, rozsadzić, rozbić; 3. odłamać, ułamać, skończyć; 4. obrazić, naruszyć
- abruptio, onis f** oderwanie, zerwanie, wyrwa
- abruptum, i n** przepaść, otchłań, urwisko
- abruptus** 3 oderwany, stromy, spadziasty, przykry, nieprzystępny
- abscedo, cessi, cessum** 3. odejść, oddalić się, cofnąć się
- abscessio, onis f** odstępstwo; odejście, ubywanie, cofanie się
- abscessus, us m** 1. odejście, oddalenie się, nieobecność; 2. ropień
- abscido, cidi, cisum** 3. odrąbać, odciąć
- absciendo, scidi, scissum** 3. 1. oderwać, wyrwać, szarpać, otworzyć; 2. odzielić; 3. odciągnąć, przeszkodzić, tamować
- abscisio, onis f** odcięcie
- abscisus** 3 1. odcięty; 2. stromy, spadziasty; 3. ułamany, krótki
- absconditus** 3 1. ukryty, schowany; 2. tajemniczy, ciemny; 3. zadumany, zamyślony
- abscondo, condi (condidi), conditum** 3. ukryć, schować, zataić
- absens, ntis** nieobecny, oddalony
- absentia, ae f** nieobecność, brak
- absimilis, e** niepodobny
- absinthium, ii n** piołun
- absis, idis f** apsyda, absyda
- absolutio, onis f** 1. uwolnienie; 2. wykończenie, doskonałość
- absolutus** 3 1. zupełny, skończony, doskonały; 2. nieograniczony, bezwarunkowy
- absolvo, solvi, solutum** 3. odwiązać, zwolnić, uwolnić, uznać niewinnym, uwolnić, zakończyć, doprowadzić do końca

absorbeo, ui, — 2. połykać, pochłonać
absorptio, onis *f* wchłanianie, absorpcja

absque *z abl.* bez, oprócz

abstergeo, tersi, tersum 2. 1. ścierać, ocierać, osuszać; 2. przepędzić, usunąć

absterreo 2. odpędzić, odstraszyć od czegoś, powstrzymać

abstinens, ntis 1. wstrzemięźliwy; 2. bezinteresowny; 3. czysty, wstydlivy

abstinentia, ae *f* 1. wstrzemięźliwość; 2. bezinteresowność; 3. ograniczenie, przestawanie na małym, skromność

abstineo, tinui, tentum 2. 1. powstrzymać, powściągnąć; 2. trzymać się z dala, unikać; 3. oszczędzić

abstraho 3. 1. odciągnąć, oderwać, porwać; 2. oddalać, rozdzielać, powściągnąć; 3. do czegoś porwać, skłonić; 4. odstęczyć

abstrudo, si, sum 3. ukryć, schować, zataić

abstrusus 3 1. ukryty, schowany; 2. tajemny, tajemniczy; 3. zamknięty; 4. oderwany, abstrakcyjny

absum, afui, afuturus, abesse 1. być nieobecny, oddalony, dalekim, oddzielnym, brakować; 2. być komuś lub czemuś obcym, nie brać w czymś udziału; 3. nie pomagać

absumo, sumpsi, sumptum 3. trwonić, zużywać

absurdum, i *n filoz.* absurd

absurdus 3 1. płaski; 2. niedorzeczny, niezrozumiały, bez sensu; 3. niezręczny, nieużyteczny

abundantia, ae *f* nadmiar, obfitość, bogactwo

abunde obficie, aż nadto

abundo 1. wylewać, rozlewać się, mieć nadmiar, w obfitości znajdować się, obfitować

abusque = usque ab *abl.* aż od
abusus, us *m* trwonienie, nadużycie

abutor, usus *sum* 3. zużyć, zużytkować; nadużyć

ac *i*

academia, ae *f* akademica, uczelnia wyższa

academicus 3 akademicki, uniwersytecki

accedo, cessi, cessum 3. 1. przyjść, przystąpić, zbliżyć się; 2. podchodzić, przysuwać się; 3. zabrać się, podjąć się czegoś, czymś się zająć; 4. brać udział; 5. zbliżyć się; 6. przyłączyć się, dołączyć się, przybyć; 7. przypaść w udziale komuś

accelerans, ntis przyspieszający

acceleratio, onis *f* przyspieszenie

accelero 1. przyspieszyć, pospieszać, nadbiec

accendo, cendi, censum 3. zapalić, zaświecić, rozjaśnić, rozniecić, rozzarzyć, rozgrzać

accentus, us *m* akcent, nacisk

acceptio, onis *f* przyjęcie, odebranie

accepto 1. akceptować

acceptor, oris *m* biorca

acceptus 3 pożądany, miły, drogi

accessio, onis *f* 1. przystąpienie, zbliżenie się; atak; 2. dostęp, audyencja; 3. wzrost; 4. dobudowa, dodatek, przyczepka; 5. dopłata; 6. postęp

accessorius 3 dodatkowy

accessus, us *m* 1. atak; 2. dojście, dostęp

accidens, ntis *m* incydent

accidentalıs, e przypadkowy

accido, cidi, — 3. 1. upaść, rzucić się na dół, paść na kolana; 3. docisnąć się do; 4. zdarzyć się, wypaść, przytrafić się

- obmyślać** pensitare 1., agitare 1.
obmywanie lotio *f*, ablutio *f*
obnażanie exhibitio *f*
obniżyć demittere 3., submittere 3.
obniżenie descensus, us *m*
oboczność alternatio *f*
obojezyk clavicula *f*
obojezykowy clavicularis
obojętność apathia *f*, indifferentia *f*
obojętny lentus, negligens
obojnactwo hermaphroditismus *m*
obojsnak intersexus *m*, hermaphroditus *m*
obok iuxta, praeter *z acc.*
obopólny mutuus, alternus
obora stabulum *n*, bovine *n*, saeptum *n*
obosieczny bipennis, anceps
obostrzenie constrictio *f*
obowiązek munus *n*, officium *n*
obowiązkowy obligatorius
obozowisko castra *npl*
obozowy castrensis
obóz castra *npl*, ~ **letni** aestivum *n*, ~ **zimowy** hiberna *npl*, **rozbić** ~ castra ponere 3., **zwinąć** ~ castra commovere 2.
obrabować spoliare 1.
obracać circumagere 3.
obradować deliberare 1.
obrastanie epibolia *f*
obraz imago *f*, simulacrum *n*
obraza offensio *f*
obrazić offendere 3.
obrazoburca iconomachus *m*
obraźliwy contumeliosus
obrażony offensus, laesus
obrączka anulus *m*
obręb amplexus, us *m*, circuitus, us *m*
obręcz cingulum *n*
obrok pabulum *n*, capitum *n*
obrona defensio *f*, custodia *f*
obronny armatus, validus
obrońca defensor *m*
obrotowy trochoideus, versatilis
obroża collare *n*
obrócić convertere 3.
obrót (in)versio *f*
obrus mantele *n*
obrzędek ritus, us *m*
obrzezać circumcidere 3.
obrzezanie circumcisio *f*
obrzęk oedema *n*
obrzękły oedematosus
obrzydlivy foedus
obrzydzenie abominatio *f*, taedium *n*
obserwacja observatio *f*
obserwator animadvorsor *m*, observator *m*
obserwatorium observatorium *n*
obserwować observare 1.
obsesja obsessio *f*
obsiewać obserere 3.
obsługiwać ministrare 1.
obszar regio *f*
obszerny amplus, vastus
obudowa integumentum *n*
obudzić expergefacerere 3.
obumarły morticinus
obumierać praemori 3.
obumieranie necrobiosis *f*
oburęczny bimanualis
oburzenie indignatio *f*, iracundia *f*
obustronny (am)bilateralis
obuwie calceamentum *n*
obwarzanek circulus *m*
obwieszczenie promulgatio *f*, praedicatio *f*, divulgatio *f*
obwieścić vulgare 1., nuntiare 1.
obwiniać accusare 1.
obwodowy periphericus
obwoluta involucrum *n*
obwód circumferentia *f*, periphēria *f*
obwódka zonula *f*
obwódkowy zonularis
oby utinam
obyczaj mos, moris *m*

- obywatel** civis *m, f*, ~ **świata** mundanus *m*
- obywatelski** civilis
- obywatelstwo** civitas *f*
- obżarstwo** edacitas *f*
- ocalić** conservare 1., sospitare 1.
- ocean** oceanus *m*, ~ **Atlantycki** mare Atlanticum *m*
- ocena** aestimatio *f*, indicium *n*
- oceniać** dignare 1., aestimare 1., censere 2.
- ocet** acetum *n*
- ochłodzenie** refrigeratio *f*
- ochłodzić** refrigerare 1.
- ochota** voluntas *f*
- ochotniczy** voluntarius
- ochotnik** volo, onis *m*
- ochraniacz** tegimentum *n*
- ochraniać** (pro)tegere 3., servare 2., defendere 3.
- ochrona** tutela *f*, tutamentum *n*
- ochronny** defensorius
- ochryply** raucidus
- ochrypnąć** raucum fieri
- ociągać się** cunctari 1., cessare 1.
- ociemniały** caecus
- ocieniać** obumbrare 1.
- ocieplenie** tepor *m*
- ocieplić** tepefacere 3.
- ociężałość** languor *m*
- ociężały** languidus
- ociosać** dolere 2.
- octowy** aceticus
- ocucić** expergefacerere 3.
- oczarować** fascinare 1.
- oczekiwać** expectare 1.
- oczekiwanie** exspectatio *f*, spes *f*
- oczko** ocellus *m*, ~ **w sieci** macula *f*
- oczny** ocularis
- oczodół** orbita oculi *f*
- oczopłaz** nystagmus *m*
- oczyścić** purgare 1.
- oczyszczająca** abluens
- oczyszczanie** ablutio *f*
- oczyszczony** rectificatus, depuratus
- oczywistość** evidentia *f*
- oczywisty** evidens
- od** a, ab *z abl.*
- oda** carmen *n*
- odbarwić** decolorare 1.
- odbarwienie** decoloratio *f*
- odbijanie się** eructatio *f*
- odbiór** acceptio *f*
- odblask** repercussus, us *m*
- odblokować** relaxare 1.
- odbudowa** restitutio *f*, restauratio *f*
- odbudować** restaurare 1.
- odbyt** anus *m*
- odbytnica** rectum *n*
- odbytniczy** rectalis
- odbytowy** analis
- odchody** excrementa *npl*
- odchodzący** abiens
- odchodzić** abire 4.
- odchylenie** reclinatio *f*
- odciąć** amputare 1., resecari 1.
- odcień** color *m*
- odcięcie** resectio *f*, abscisio *f*
- odcięty** abscisus
- odcinający** sector *m*
- odcinek** segmentum *n*, pars *f*
- odcisk** clavus *m*
- odczucie** sensatio *f*
- odczuć** sentire 4.
- odczyn** testum *n*
- odczynnik** raegens *n*
- odczyt** acroasis *f*, oratio *f*
- oddać** reddere 3.
- oddalić** amovere 2.
- oddalony** remotus, recessus
- oddanie** dedicatio *f*, studium *n*
- oddech** respiratio *f*
- oddechowy** respiratorius
- oddychać** respirare 1.
- oddychanie** respiratio *f*

Słownictwo łacińskie wraz ze skrótami używane przy sporządzaniu recept

aa

ana partes aequales w równych częściach

pars, partis f część

Ac.

acetum ocet

acetum, -i n ocet

Acid.

acidum kwas

acidum, -i n kwas

Acid.

acidus kwaśny

acidus, -a, -um kwaśny

ad chart.

ad chartam do papieru

charta, -ae f papier

add.

adde, addatur dodaj

ad l., ad lib.

ad libitum do woli

ad man. mag.

ad manus magistri do rąk aptekarza

manus, -us f ręka

ad man. med.

ad manus medici do rąk lekarza

ad oll.

ad ollam do słoika

olla, -ae f słoik

ad perf. color.

ad perfectum colorem do dobrego koloru

color, -oris m kolor

ad perf. odor.

ad perfectum odorem do dobrego zapachu

odor, -oris m zapach

ad rat.

ad rationem na rachunek

ratio, -onis f rachunek

ad sc.

ad scatulam do pudełka

scatula, -ae f pudełko

ad us.

ad usum do użytku

usus, -su m użytek

ad us. ext.

ad usum externum do użytku zewnętrznego

externus, -a, -um zewnętrzny

ad us. int.

ad usum internum do użytku wewnętrznego

internus, -a, -um wewnętrzny

ad us. propr.

ad usum proprium do użytku własnego

ad vitr.

ad vitrum do butelki

Przyrostki wchodzące w skład medycznych terminów złożonych

- aemia**, -**ae** f obecność... we krwi
- algia**, -**ae** f ból w określonym miejscu
- anastomosis**, -**is** f zespolenie, połączenie
- asthenia**, -**ae** f brak sił, niemoc, osłabienie
- atonia**, -**ae** f zwiotczenie, osłabienie napięcia
- cele**, -**es** f przepuklina
- centesis**, -**is** f nakłucie, przekłucie
- clasis**, -**is** f rozpad
- desis**, -**is** f umocowanie, usztywnienie
- dysplasia**, -**ae** f rozwój nieprawidłowy, zaburzenia rozwoju
- ectasia**, -**ae** f rozszerzenie
- ectomia**, -**ae** f wycięcie całkowite
- ectopia**, -**ae** f przemieszczenie, opadnięcie
- genes**, -**is** f (**genicus**, **a**, **um**) pochodzenie (pochodzący od...)
- genesis**, -**is** f tworzenie się
- gnosia**, -**ae** f wiedza o..., nauka o...
- graphia**, -**ae** f rejestracja graficzna, zapisywanie
- itis**, -**itidis** f niezyt, stan zapalny, zapalenie
- lithus**, -**i** m kamień w...
- logia**, -**ae** f nauka o...
- lysis**, -**is** f rozpuszczenie, uwolnienie
- malacia**, -**ae** f rozmiękczenie, rozmięknienie
- mania**, -**ae** f mania, nienormalność, chorobliwy popęd do...
- oma**, -**atis** n narośl, nowotwór, guz
- pathia**, -**ae** f stan chorobowy, schorzenie
- pexis**, -**is** f umocowanie
- phagia**, -**ae** f pochłanianie
- philia**, -**ae** f skłonność, upodobanie chorobliwe
- phobia**, -**ae** f chorobliwy lęk, obawa
- plastica**, -**ae** f operacja plastyczna, plastyka
- porosis**, -**is** f porowatość, rozrzedzenie, gąbczastość
- ptosis**, -**is** f opadnięcie (przemieszczenie)
- rrhagia**, -**ae** f; -**rrhoë**, -**es** f nadmierne wydalanie
- rrhaphia**, -**ae** f zeszywanie, szew
- rrhexis**, -**is** f pęknięcie, rozdarcie
- schisis**, -**is** f rozszczepienie, szczelina
- scopia**, -**ae** f badanie wzrokiem, oglądanie (wziernikowanie)
- stasis**, -**is** f zastój
- stenosis**, -**is** f zwężenie
- stomia**, -**ae** f przetoka
- synthesis**, -**is** f połączenie (operacyjne), zespolenie
- tomia**, -**ae** f cięcie, nacięcie, przecięcie
- tripsis**, -**is** f rozdrobnienie, skruszenie
- uria**, -**ae** f obecność... w moczu

Osteologia

Nauka o kościach

os kość

os longum kość długa

os breve kość krótka

os planum kość płaska

os pneumaticum kość pneumatyczna

epiphysis nasada

diaphysis trzon

cartilago epiphysialis chrząstka nasadowa

synostosis kośćciorost

apophysis odrostek

facies articularis powierzchnia stawowa

substantia compacta istota zbita

substantia corticalis istota korowa

substantia spongiosa istota gąbczasta

cavum medullare jama szpikowa

medulla ossium flava szpik kostny żółty

medulla ossium rubra szpik kostny czerwony

foramen nutricium otwór odżywczy

canalis nutricius kanał odżywczy

COLUMNA VERBALIS

KRĘGOSŁUP

vertebrae cervicales kręgi szyjne

vertebrae thoracicae kręgi piersiowe

vertebrae lumbales kręgi lędźwiowe

vertebrae sacrales kręgi krzyżowe

vertebrae coccygeae kręgi guziczne

corpus vertebrae trzon kręgu

canalis vertebralis kanał kręgowy

foramen vertebrale otwór kręgowy

arcus vertebrae łuk kręgu

foramen intervertebrale otwór międzykręgowy

sulcus nervi spinalis bruzda nerwu rdzeniowego

processus spinosus wyrostek kolczysty

processus transversus wyrostek poprzeczny

processus costarius wyrostek żebrowy

atlas kręg szczytowy

massa lateralis część boczna

arcus anterior łuk przedni

arcus posterior łuk tylny

axis kręg obrotowy

os sacrum kość krzyżowa

facies dorsalis powierzchnia grzbietowa

facies pelvina powierzchnia miedniczna

basis ossis sacri podstawa kości krzyżowej

foramina intervertebralia otwory międzykręgowe

foramina sacralia pelvina otwory krzyżowe miedniczne

foramina sacralia dorsalia otwory krzyżowe grzbietowe

crista sacralis mediana grzebień krzyżowy pośrodkowy

crista sacralis lateralis grzebień krzyżowy boczny

crista sacralis intermedia grzebień krzyżowy pośredni

canalis sacralis kanał krzyżowy

apex ossis sacri wierzchołek kości krzyżowej

os coccygis kość guziczna

cornu coccygeum róg guziczny

THORAX

KLATKA PIERSIOWA

costae żebra

costae verae żebra prawdziwe

costae spuriae żebra rzekome

IV. CZASY

1.1. **Indicativus praesentis activi** (tryb oznajmujący czasu teraźniejszego strony czynnej)

Do tematu praesentis dodajemy następujące końcówki osobowe:

osoba	singularis	pluralis
1.	-o	-mus
2.	-s	-tis
3.	-t	-nt

Ponieważ temat **III** koniugacji kończy się na spółgłoskę, przed końcówkami osobowymi występują spółki:

osoba	singularis	pluralis
1.		-i-
2.	-i-	-i-
3.	-i-	-u-

Spółka **-u-** występuje także w 3. os. pl. **IV** koniugacji.

Przykłady:

os.	koniugacja I		koniugacja II	
	singularis	pluralis	singularis	pluralis
1.	laudo (<i>chwalę</i>)	lauda-mus	vidēo (<i>widzę</i>)	vidē-mus
2.	lauda-s	lauda-tis	vidē-s	vidē-tis
3.	lauda-t	lauda-nt	vidē-t	vidē-nt

os.	koniugacja III		koniugacja IV	
	singularis	pluralis	singularis	pluralis
1.	vinco (<i>zwyciężam</i>)	vinc-i-mus	audio (<i>slucham</i>)	audi-mus
2.	vinc-i-s	vinc-i-tis	audi-s	audi-tis
3.	vinc-i-t	vinc-u-nt	audi-t	audi-u-nt

Przykłady:

I	lauda-nd-us, -a, -um – <i>mający być chwalonym, godny chwalenia</i>
II	dele-nd-us, -a, -um – <i>mający być niszczone, godny niszczenia</i>
III	scrib-e-nd-us, -a, -um – <i>mający być pisanym, godny pisania</i>
IV	audi-e-nd-us, -a, -um – <i>mający być słuchanym, godny słuchania</i>

VI. CZASOWNIK *SUM*, *ESSE*, *FUI* I POCHODNE1. **Indicativus praesentis** (tryb oznajmujący czasu teraźniejszego)

osoba	singularis	pluralis
1.	sum (<i>jestem</i>)	sumus
2.	es	estis
3.	est	sunt

Według tego wzoru odmieniają się czasowniki złożone (*composita*) z czasownikiem *sum*, *esse*:

ab-sum, *ab-esse*, *a-fui* – jestem nieobecny

ad-sum, *ad-esse*, *ad-fui* (*af-fui*) – jestem obecny, pomagam

de-sum, *de-esse*, *de-fui* – nie ma mnie, brakuje mnie

in-sum, *in-esse*, *in-fui* – jestem w czymś, mieszczyć się

inter-sum, *inter-esse*, *inter-fui* – biorę udział

ob-sum, *ob-esse*, *ob-fui* – szkodzę

possum, *posse*, *potui* – mogę

prae-sum, *prae-esse*, *prae-fui* – przewodzę

pro-sum, *pro-d-esse*, *pro-fui* – pomagam

sub-sum, *sub-esse*, – – – jestem pod czymś

super-sum, *super-esse*, *super-fui* – pozostaję (przy życiu)

Przykłady:

os.	absum		possum	
	singularis	pluralis	singularis	pluralis
1.	ab-sum <i>jestem nieobecny</i>	ab-sumus	pos-sum <i>mogę</i>	pos-sumus
2.	ab-es	ab-estis	pot-es	pot-estis
3.	ab-est	ab-sunt	pot-est	pos-sunt

Czasownik *possum*, *posse* ma zmienny temat: przed *e-* występuje spółgłoska *-t*, przed *s-* następuje upodobnienie, w rezultacie którego otrzymujemy połączenie *-ss-*.

A

Ab homine homini cotidianum periculum.

Od człowieka człowiekowi grozi codzienne niebezpieczeństwo.

Seneka, Listy moralne do Lucyliusza 103, 1 (l. 62–64)

Ab initio.

Od początku.

Ab ovo usque ad mala.

Od jajka do jabłek. (Od początku do końca.)

Horacy, Satyra I, 3, 6 (ok. 35 r. p.n.e)

Rzymianie rozpoczynali posiłek od jajek, a kończyli owocami

Ab Urbe condita.

Od założenia Rzymu.

Tytuł dzieła **Liwiusza** obejmującego historię Rzymu od epoki legendarnej do śmierci Druzusa, pasierba Augusta, tj. do 9 r. Prawdopodobnie **Liwiusz** nie dokończył swojego dzieła, nad którym pracował od 28 r. p.n.e. przez ponad 40 lat

Abducuntur homines nonnumquam etiam ab institutis suis magnitudine pecuniae.

Wielkie pieniądze odciągają niekiedy ludzi od ich postanowień.

Cyzeron, Druga mowa przeciw Werresowi (70 r. p.n.e.)

Absens carens.

Nieobecny traci.

Absente reo.

Pod nieobecność oskarżonego.

Absterget Deus omnem lacrimam ab oculis eorum.

I otrze Bóg wszelką łzę z oczu ich.

Apokalipsa wg św. Jana 7, 17

A

Ad maiorem Dei gloriam.

Dla większej chwały Bożej.

Św. Ignacy Loyola

Dewiza założonego przez niego Towarzystwa Jezusowego, czyli zakonu jezuitów

Ad perpetuam rei memoriam.

Na wieczną rzeczcy pamiątkę.

Ad rem.

Do rzeczy.

Ad usum internum.

Do użytku wewnętrznego.

Informacja na opakowaniach leków

Ad verbum.

Dosłownie.

Addito salis grano.

Dodawszy szczyptę soli. (Z odrobiną sceptycyzmu.)

Additus ponderi gladius.

Miecz rzucony na szalę.

Liwiusz, Dzieje Rzymu od założenia miasta (po 27 r. p.n.e.)

Adeo familiariter est hominibus omnia sibi ignoscere, nihil aliis remittere.

Jest rzeczą przyjętą u ludzi sobie samym wszystko wybaczać, a innym niczego nie darować.

Wellejusz, Paterkulus

Adhibe rationem difficultatibus.

W trudnościach odwołuj się do rozumu.

Seneka, O spokoju ducha 10, 4

B

Barba crescit, caput nescit.

Broda rośnie, rozumu nie przybywa.

Barba non facit philosophum.

Broda nie czyni nikogo filozofem.

Plutarch, O Izydzie i Ozyrysie

Beata est vita conveniens naturae suae.

Życie szczęśliwe to życie zgodne ze swoją naturą.

Seneka, O życiu szczęśliwym 3, 3 (ok. 58 r.)

Beate vivere est honeste vivere.

Żyć szczęśliwie to żyć uczciwie.

Cyzeron, Paradoksy stoików 1, 2, 15

Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.

Błogosławieni cisi, albowiem oni na własność posiadają ziemię.

Ewangelia według św. Mateusza 5, 4

Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.

Błogosławieni czystego serca, albowiem oni Boga oglądać będą.

Ewangelia według św. Mateusza 5, 8

Beati pacifici, quoniam ipsi filii Dei vocabuntur.

Błogosławieni, którzy wprowadzają pokój, albowiem oni będą nazwani synami Bożymi.

Ewangelia według św. Mateusza 5, 9

Słowa Chrystusa

Kasjodor

Flavius Magnus Aurelius Cassiodorus, ok. 490–583 r., historyk rz., chrześć. pisarz łac. W 555 r. założył w Kalabrii w Vivarium klasztor, będący jednocześnie ośrodkiem religijnym i naukowym, w którym kształcono zakonników także w naukach świeckich. Do jego dzieł zaliczamy: *Kroniki (Chronica)* od stworzenia świata do 519 r., *Pochodzenie i dzieje Gotów (De origine actibusque Gothorum)*, rozprawkę *O duszy (De anima)*, *Mowy (Orationes)*, pisma egzegetyczne, *Wskazania (Institutiones)* w 2 ks. stanowiące wstęp do studiów teologicznych i nauk świeckich oraz *Historię Kościoła (Historia ecclestatica tripartita)*.

Katon Starszy

Marcus Porcius Cato Censorinus, 234–149 r. p.n.e., polityk, mówca i pisarz rz. Przydomek swój zyskał z powodu niezwyklej surowości z jaką sprawował urząd cenzora w 184 r. Wszelkimi sposobami zwalczał postępującą hellenizację. Pragnąc wychować syna po rzymsku, napisał *Nauki dla syna (Praecepta ad filium)*, pierwszą encyklopedię rz. Charakter dydaktyczny miało także dzieło *Formuła obyczajów (Carmen de moribus)*. K. był autorem opracowań z różnych dziedzin np.: *O wojskowości (De re militari)*, *O gospodarstwie wiejskim (De agri cultura)*, utwór, który jest najstarszym zachowanym zabytkiem prozy łac. Ok. 168 r. p.n.e. zaczął opracowywać dzieje Rzymu, które doprowadził jedynie do 149 r. Niezachowane dzieło miało tytuł *Początki (Origines)*.

Katullus

Gaius Valerius Catullus, ok. 84–54 r. p.n.e., poeta rz. Związany był z grupą młodych poetów, zwanych neoterykami. Utwory jego zachowały się w formie zbioru zatytułowanego *Księga Katullusa z Werony (Catulli Veronensis liber)*, złożonego z 3 części: środkowa zawiera utwory dłuższe, natomiast dwie pozostałe wiersze krótsze. Głównym tematem utworów K. jest miłość do Lesbii oraz emocje związane z tym uczuciem. Do utworów dłuższych należy epyllion *Wesele Peleusa i Tetydy* oraz *Warkocz Bereniki*, przekład elegii Kallimacha.

Klaudian

Claudianus, zm. po 404 r., łac. i gr. poeta epiczny. Jego twórczość to okolicznościowa poezja dworska pochodząca z lat 395–404. Są to głównie panegiryki na cześć różnych konsulów, np.: *Stylichona*, *Honoriusza Augusta*, inwektywy przeciwko wrogom, *Pieśń weselna na zaślubiny Honoriusza Augusta (Epithalamium de nuptiis Honorii Augusti)*, panegiryk *Pochwała Sereny (Laus Serenae)*, żony Stylichona oraz epos *Porwanie Prozerpiny (De raptu Proserpinae)* w 3 ks., powstały w l. 395–397.